

ШОНЛИ ВА САБОҚЛИ ЎТМИШ

Мухтор ШАМСИЕВ,
"O'zbekiston tarixi" журналі таҳририяти
мас'ул котиби

Ўзбек халқи ва давлатчилиги тарихининг турли босқич ва йўналишлари бўйича энг сўнгги илмий янгиликларни етказиб беришни ўз олдига мақсад қилиб қўйган "O'zbekiston tarixi" журнаlining 2-сони дунё юзини кўрди.

Салкам тўрт йил бурун миллиямиз ҳаётида бошланган янгиликлар ва эришилган дэври талаблари умуман тарихчилар, хусусан, журналчимиз фаолиятини ҳам чегралаб ўтмагани табиий. Давлатимиз раҳбарининг: "Тарихга сервак қараган одамгина дэсмо хушёр ва озоқ бўлиб яшайди. Бугунги вазиятга ҳам, келгуси жараёнларга ҳам ҳолис ва ҳақоний баҳо бера олади. Бу аса ҳозирги мураккаб ва шиддатли замонда тинчлик ва барқарорликни таъминлаш, юксак таракқиётга эришилшини энг муҳим шартидир", дэган сўзлари жамиятимизнинг ҳар бир аъзоси, айниқса, биз тарихчилар учун ўзини хос дэстуриламалдир, дэсок аэдешмаймиз.

Негизи замондэшлар, айниқса, ёш ашад тарихий тафавуруни шакллантириш, уларни эл-юртга садэқат ва фидойиглик руҳида тарбиялаш, ҳар томонлама етук мутахассисларни тайёрлаш осон жараён эмаслигини биз яхши тушунамиз. Бунинг учун аса, асвалло, биз ўзимиз ўзгартишимиз, ҳаётга, ишга бошқача кўз билан қарашимиз лозим бўлади. Журналимизнинг навбатдаги сони ҳам айнан худди шу нуқтаи назардан, ҳам мазмунан, ҳам шаклан янгиликлар равишида тайёрлангани баробарида, асосан, ўзбек халқининг Иккинчи жаҳон урушида эришилган қалабага қўнган тенгсиз ўлушга бағишланганини алоҳида урғулаган бўлардик. Давлатимиз раҳбарининг Ғалбабининг 75 йиллиги ҳамда Хотира ва ҳадрлаш кунига бағишланган тантанали маросимдаги нутқи билан бошланганидан "Иккинчи жаҳон уруши ва Ўзбекистон" рўкидан ўрин олган ўнта мақсда юртимиз етэчки ва ёш олимлари томонидан аниқланган янги архив ҳужжатлари асосида ёзилган. Масалан, тарих фанлари бўйича фалсафа доктори Ҳасан Бобожонов СССР саноатининг 33 фозини, ғаллачилик, чорваччилик, қанд лавлагичилигининг каттагина улудини таъминлаб берадиган кэрий худудлар фашистлар томонидан босиб олингани шэроитида тутилган танглидан чиқиб кетишда Ўзбекистоннинг тарихий хизматини аниқ ҳужжатлар ва рақамлар сўқали таҳлил қилиб берган. Ўзбекистон энг зарур қэрий-саянат, олиқсават, кийим-кечак маҳсулотларини фронтга етказиб беришдан ташқари, Россия, Украинанинг душмандан озад этилган худудларда ишлаб чиқариш ва ишлаш ҳўжалигини тиклашда бегараз ва улкан ёрдам кўрсатганига оид гувоҳликлар укучиларда катта таассурот қолдиради, дэб ишонамиз.

Профессор Қэхрамон Ражабов мақолисида ўзбек аскар ва офицэрларининг Иккинчи жаҳон уруши йилларида олиб берган жанг жадаллари, улар дун келган қўйинчиликлэр, кўрсатган қадромончиликлар ҳўжжотли равишда ёритиб берилди.

Тарих фанлари бўйича фалсафа доктори Эркинжан Ражабовнинг бу галги изланиши аса "Темир генерал" лақаби билан машхур бўлган Собир Раҳимовнинг ҳаёти ва қэрий фаолияти, қатарондан кутулиб қолгани, жанг майдонларида кўрсатган ботирлик ва мардликга оид ҳозиргача эълон қилинмаган янги маълумотлар таҳлилига бағишлангандир.

Тарих институти етэчки илмий ходими, тарих фанлари доктори Муқайё Исҳоқова ва магистрант Мадина Муҳаммадждонова диққатни ўзбек йилларининг Иккинчи жаҳон уруши йиллари фронт орти ишларидаги жасорати, сабо-бардоши ва меҳнатқилиги тангаланиб қолган архив ҳўжатларини янгича ёндашувлар асосида таҳлил қилишга қаратганлар. Ёш олима Машхурэ Дармонсавнинг мақолисида Иккинчи жаҳон уруши йилларида Ўзбекистонга кўчириб келинган корқонларни ишга тушириш ўта зарур маҳсулотларни ишлаб чиқаришда ўзбек халқи, айниқса, кексалар, хотин-қизлар, ҳатто болаларини заҳматқилиши ва фидойилиги ёритилган.

Тарих фанлари доктори Назиро Мустафоова уруш йилларида кўчириб келтирилган минглаб йиллар ва қэрийларга бошқача бўлган ўзбек диэри, халқимизнинг инсоний фазипатларидан гувоҳлик берувчи арҳив ҳўжатлари, шунингдек, бадиий адабиётлар асосида ноанъанавий ёндашувларни қўллаган қолда жуда қизқаргли ва фойдали мақола тайёрлаган. Тарих институти ёш олим Муҳаммадали Назирқўжаевнинг Иккинчи жаҳон уруши йилларида асир олинган ялон аскарларининг қўлимизда кенган ҳаётига оид таҳлил ҳамда баёнлари қизқаргли таъсирланган.

Журналнинг илмий изланувчилар учун жоабдорлигини оширадиган янги жовати унда шу чоқда "таша тегмаган" архив ҳўжатларининг аьгли қилина бошлаганидир. Улбу сонда Ўзбекистоннинг уруш йилларидаги турмуш, хусусан, кўчириб келтирилганларни қабул қилиш, жойлаштириш, фронтга юборилган бегараз ёрдамларга дэир қиммати ва янги ҳўжатлар туридан-тури эълон қилинмоқда.

Журналнинг тарихшунослик, манбашунослик, элнунослик, танлашунослик, қадимлунослик ва еш изланувчи қаби руқилари тила олганидан йўналишларда теран илмий изланишлар олиб бериётганлар учун ўнда хос илтибар бўлади, дэб ишонамиз. Бир сўз билан айтганда, янгича мазмун ва кўринишда чош этила бошланган "O'zbekiston tarixi" журналі тарихчи олимлар, таълим муассасалари ўқитувчилари, отабоболарининг шонли ва сабоқли ўтмишига қизикувчиларда катта қизикини уётганига шубха қилмаймиз.